

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETO DOCENTO IR STUDENTO
AKADEMINĖS ETIKOS PAŽEIDIMŲ**

2019 m. liepos 10 d. Nr. SP-13

Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (toliau – MSI) 17 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Tarnybos nuostatai), 13 punkto 1 papunkčiu ir savo iniciatyva 2018 m. gruodžio 6 d. atlikęs tyrimą dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų Kauno technologijos universitete (toliau – KTU),

n u s t a t ė:

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo gautas pranešimas dėl KTU docento R. P. (toliau – docentas)¹ galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų, susijusių su KTU studento G. Č. (toliau – studentas)¹ ir docento bendra publikacija mokslo žurnale. Pranešime nurodyta, kad skundžiami docento veiksmai, „kuriais buvo įvykdytas galimai neteisėtas prisirašymas į straipsnio [čia ir toliau – publikacija]², kuris buvo parengtas kartu su [studentu jo] bakalauro baigiamojo darbo [čia ir toliau – baigiamasis darbas]² pagrindu, [bendraautoris], kai, tikėtina, autorystė buvo tik fiktyvi, bei buvo vykdomas plagijavimas nenurodant pirminio šaltinio, t. y. bakalauro darbo, tokiu būdu sukuriant visiškai naujo kūrinio publikavimo iliuziją“. Pranešėjas atkreipė dėmesį, kad „[baigiamojo darbo] ir <...> [publikacijos] tekstai iš esmės identiški“ ir kad studentas ir docentas publikacijoje „tik kiek sutrumpinto [baigiamojo darbo] net nepaminėjo ir iš viso necitavo“. Pranešime taip pat prašoma „ištirti, ar [docentas] <...> nedarė neteisėto spaudimo [studentui] neteisėtai ir fiktyviai prisirašyti į straipsnio [bendraautorius]“.

Kontrolierius, vadovaudamasis MSI 17 straipsnio 16 dalimi ir skatindamas KTU savireguliaciją, persiuntė pranešimą nagrinėti pagal kompetenciją KTU Akademinės etikos kolegijai (toliau – Kolegija).

Kolegija pateikė Tarnybai posėdžio dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų protokolą su priedais, tarp kurių yra studento ir docento paaiškinimai dėl publikacijos mokslo žurnale. Protokole nurodyta, kad Kolegija plagiato, rengiant publikaciją, nenustatė. Kolegija savo sprendimą dėl plagiato nebuvimo pagrindė tuo, kad studentų bendradarbiavimas su vadovais yra nusistovėjusi ir skatintina praktika, o mokslinę publikaciją parengti bakalauro ar magistro

¹ Kontrolieriaus sprendimo tekste „docentas“, „studentas“ apibendrintai, nesiejant su pareiškėjo lytimi, vadinamas vyriškosios giminės daiktavardžiu.

² Tarnybai publikacijos ir baigiamojo darbo duomenys žinomi, tačiau čia ir toliau – neskelbtini.

baigiamojo darbo pagrindu – dažna praktika akademiniam pasaulyje. Taip pat nurodė, kad „baigiamasis projektas nėra mokslinė publikacija, todėl jo pagrindu parengtos publikacijos saviplagiatu nelaiko nei KTU akademinės etikos kodeksas, nei [Europos elgesio kodeksas mokslinių tyrimų etikos klausimais³]⁴“. Kolegijos protokole taip pat nurodyta, kad siekiant parengti mokslinę publikaciją, atitinkančią keliamus reikalavimus, reikalinga mokslininko, kuriuo gali būti ir buvęs darbo vadovas, pagalba, ir tokiais atvejais studentas ir vadovas dažnai tampa bendraautorais. Tame pačiame protokole atkreiptas dėmesys ir į tai, kad nei KTU akademinės etikos kodekse, nei Europos elgesio kodekse mokslinių tyrimų etikos klausimais nenustatyta „minimalaus bendraautorystės indėlio į mokslinės publikacijos rengimą“. Neteisėtas spaudimas, remiantis studento pateiktais paaiškinimais, taip pat nenustatytas.

Kontrolierius, įvertinęs Kolegijos protokole ir jo prieduose pateiktą informaciją, nustatė:

1. Kartu su protokolu pateiktuose paaiškinimuose docentas nurodė, kad negalėjo daryti jokios įtakos studentui fiktyviai ar neteisėtai jį prirašyti kaip publikacijos bendraautorių, nes publikacija buvo rengiama ir pateikta mokslo žurnalo redakcijai po baigiamojo darbo gynimo procedūros. Studentas savo paaiškinimuose pabrėžė, kad docentas nedarė spaudimo siekdamas tapti publikacijos bendraautoriumi.

Atsižvelgiant į tai, kad nei Tarnybai pateiktame pranešime, nei Kolegijos sprendime, nei tyrimo metu tretieji asmenys ar kiti informacijos šaltiniai, galintys patvirtinti arba paneigti docento įtakos ar spaudimo studentui prirašyti docentą prie publikacijos bendraautorių faktą, nenustatyti, konstatuoti, kad docentas darė įtaką arba spaudimą studentui prirašyti docentą prie publikacijos bendraautorių, nėra pagrindo, todėl šios Kolegijos sprendimo dalies kontrolierius nevertino.

2. Kolegija, nagrinėdama ir vertindama publikacijos bendraautorystės pagrindą, nevertino ir neanalizavo baigiamojo darbo ir publikacijos sutapčių, nevertino docento indėlio publikacijoje ir, ar tas indėlis laikytinas autoryste pagal Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (toliau – ATGTĮ) publikacijos leidimo laikotarpiu (2017-08-01–2018-12-31) galiojusią redakciją (čia ir toliau sprendimo tekste – 2017-08-01–2018-12-31 galiojusi redakcija).

Atsižvelgiant į tai, kad Kolegija, posėdžio metu priimdama sprendimą, nevisapusiškai išnagrinėjo publikacijos bendraautorystės aplinkybes, t. y. nevertino baigiamojo darbo ir publikacijos sutapčių, docento indėlio publikacijoje, ar tas indėlis laikytinas autoryste pagal ATGTĮ, kontrolierius, vadovaudamasis MSĮ 17 straipsnio 1 dalimi ir grįsdamas savo veiklą MSĮ 17 straipsnio 8 dalyje nustatytais principais, nusprendė pradėti tyrimą savo iniciatyva dėl galimų akademinės etikos ir procedūrų pažeidimų KTU.

ATGTĮ 5 straipsnyje nustatyta, kad „idėjos, procedūros, procesai, sistemos, veiklos metodai, koncepcijos, principai, atradimai ar atskiri duomenys“ ir „teisės aktai, oficialūs administracinio, teisinio ar norminio pobūdžio dokumentai (sprendimai, nuosprendžiai, nuostatai, normos, teritorijų planavimo ir kiti oficialūs dokumentai), taip pat jų oficialūs vertimai“ *inter alia* nelaikomi autorių teisių objektais. To paties įstatymo 7 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „bendraautoriumi nelaikomas asmuo, suteikęs materialinę, techninę ar organizacinę pagalbą kuriant kūrinį“.

KTU Bendrojo baigiamųjų projektų rengimo, gynimo ir saugojimo aprašo, patvirtinto Kauno technologijos universiteto rektorius 2014 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. A-313 (toliau – Aprašas), 20 punkte nustatyta, kad baigiamojo darbo projekto vadovas: 1) „konsultuoja studentą jam sudarant individualų Projekto tyrimo ir teksto rengimo planą“; 2) „vadovauja studento Projekto rengimui ir vertina atskiras Projekto užduotis pagal studijų modulio apraše pateiktą grafiką“; 3) „pasiūlo kandidatus į konsultantus, jeigu jų reikia“.

³ Oficialus *The European Code of Conduct for Research Integrity* vertimas į lietuvių kalbą:

<<https://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/06/LI-ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2018-Digital-final-20062018.pdf>>.

⁴ Čia ir toliau laužtiniuose skliaustuose – Tarnybos informacija.

Tyrimo metu Tarnyboje buvo atliktas baigiamojo darbo, kurį pateikė studentas, ir studento kartu su docentu bendros publikacijos, kuri viešai skelbiama mokslo žurnalo *online* numeryje, tekstų palyginimas (naudota *PlagScan* tekstų sutapčių nustatymo programa) ir parengta tekstų sutapčių analizės ataskaita⁵.

Tarnybai Kolegijos pateiktuose studento ir docento paaiškinimuose (posėdžio protokolo priedai) studentas yra nurodęs, kad docentas „prisidėjo prie [publikacijos] rengimo [sudarydamas] jos struktūrą, rašant įvadą ir išvadas. Taip pat nuolatos prisidėjo savo išvalgomis apie [publikacijoje] pateikiamą medžiagą bei logišką jos išdėstymą ir teikė rekomendacijas kalbos stiliaus tobulinimui“.

Docentas savo paaiškinimuose yra nurodęs, kad publikacija „buvo rengiama jau apginto baigiamojo darbo tematika“, „aš taip pat prisidėjau prie galutinio jo rezultato, nors pripažįstu, kad mano indėlis yra mažesnis nei [studento]“. Docentas taip pat nurodė, kad neteko girdėti apie tai, „kiek reikėtų prisidėti prie straipsnio rengimo (t. y. koks turėtų būti indėlis), kad galima būtų tapti to straipsnio bendraautoriumi“. Docentas savo paaiškinimuose nurodė, kad rengiant publikaciją su studentu baigiamojo darbo pagrindu docentas: sudarė publikacijos struktūrą; rašė publikacijos įvadą; nuolatos teikė „savo pastebėjimus ir konkrečius siūlymus dėl publikacijoje dėstomos medžiagos bei jos logikos pateikimo“; akcentavo, „į ką reikėtų atkreipti didesnę dėmesį“.

Įvertinus publikacijos ir baigiamojo darbo struktūrą ir struktūrines dalis tekstų sutapčių analizės ataskaitoje, nustatyta, kad publikacijoje pateiktas sutrumpintas baigiamasis darbas (struktūrinės dalys sutrumpintos arba pašalintos), pakeisti struktūrinių dalių pavadinimai, tačiau naujos informacijos jose nepateikta, o baigiamasis darbas į publikacijos šaltinių sąrašą neįtrauktas. Atkreiptinas dėmesys, kad šie docento veiksmai nelaikytini autoryste vadovaujantis ATGTĮ 5 straipsniu. Pasiūlymai ar pastebėjimai dėl teksto struktūros, kitaip tariant, informacijos (medžiagos) „pateikimo logikos“, komentarai dėl svarbios informacijos akcentavimo, rekomendacijos dėl kalbos stiliaus vertintini kaip techninė pagalba, dėl kurios suteikimo, vadovaujantis ATGTĮ 7 straipsnio 4 dalimi, asmuo savaimė netampa bendraautoriumi. Vadovaujantis Aprašo 20.2 papunktyje, pagal kurį, baigiamojo darbo vadovas „vadovauja studento Projekto rengimui ir vertina atskiras Projekto užduotis pagal studijų modulio apraše pateiktą grafiką“, šie docento veiksmai pagal pareigas priskirtini baigiamojo darbo vadovui.

Analizuojant tekstų sutaptis buvo nustatyta, kad publikacijos įvado tekstas sutampa su baigiamojo darbo įvado tekstu, yra atitinkamai sutrumpintas pagal publikacijos teksto turinį. Taip pat nustatyta, kad publikacijos įvado tekste atlikti redakcinio pobūdžio teksto pakeitimai, pvz., vietoj žodžio „projektas“ vartotas žodis „straipsnis“, vietoj „įgyvendinančius“ – „atliekančius“, perfrazuoti sakiniai sukeičiant žodžių tvarką ir pakeičiant jų linksnius, sulietuvintos užsienio autorių pavardės ir pan. Be to, publikacijoje pasirinktas kitas citavimo stilius taip pat keičia įvado teksto dėstymą. Į publikacijos įvadą perkelti perfrazuoti baigiamojo darbo dėstomosios dalies sakiniai. Naujos informacijos publikacijos įvade pateikimas, lyginant su baigiamojo darbo įvadu, nenustatytas.

Beveik tokie patys pakeitimai atlikti publikacijos išvadų dalyje redaguojant baigiamojo darbo išvadas – išvadų tekstas atitinkamai sutrumpintas, sulietuvinti terminai, perfrazuoti sakiniai sukeičiant žodžių tvarką ir pakeičiant jų linksnius. Naujos informacijos publikacijos išvadose pateikimas, lyginant su baigiamojo darbo išvadomis, nenustatytas.

Atlikus tekstų sutapčių analizę taip pat nustatyta, kad publikacijos teksto dalys, kurios nebuvo aptiktos kaip tikslios sutaptys su baigiamojo darbo tekstu, yra perfrazuotos kitų baigiamojo darbo dalių pagrindu, t. y. naujos informacijos publikacijoje nebuvo pateikta. Taip pat publikacija buvo papildyta įstatymo nuostata išplečiant sąvokos reikšmę. Atkreiptinas dėmesys, kad toks papildymas nelaikytinas intelektiniu indėliu, nes teisės aktai, vadovaujantis ATGTĮ 5 straipsniu, nelaikomi autorių teisių objektu.

Visi nustatyti ir išvardyti baigiamojo darbo teksto pakeitimai, atlikti rengiant publikaciją, yra techniniai, redakcinio pobūdžio, o naujos informacijos publikacijoje nepateikta.

⁵ Tekstų palyginimas ir tekstų sutapčių analizės ataskaita saugoma Tarnyboje, tyrimo atlikimo byloje.

Vadovaujantis ATGTĮ 7 straipsnio 4 dalimi ir atsižvelgiant į tai, kad studento ir docento paaiškinimuose nurodyti docento veiksmai rengiant publikaciją laikytini technine pagalba, kurią pagal Aprašo 20.2 papunktį baigiamojo darbo vadovas teikia rengiant baigiamąjį darbą, nustatyta, kad nėra pagrindo docentą pripažinti publikacijos bendraautoriumi.

KTU Akademinės etikos kodekso, patvirtinto KTU senato 2012 m. sausio 25 d. nutarimu Nr. V3-S-1 (toliau – Kodeksas), 3.3.3 papunktyje nustatyta, kad akademinės laisvės ir atsakomybės principui prieštarauja „sąmoningas neteisingos informacijos (netiesos) skleidimas, neobjektyvumas“; 3.8 papunktyje nustatyta, kad „akademinio sąžiningumo principas remiasi pagarba intelektinei nuosavybei, privačiųjų ir viešųjų interesų atskyrimu, teisingumu, vertinimo objektyvumu ir nešališkumu“, o jį *inter alia* pažeidžia nesąžininga konkurencija (3.9.4 papunktis); 12 punkte nustatyta, kad „mokslinė veikla Universitete grindžiama sąžiningo tyrimo ir tiesos siekimo idealais“, o šia nuostatą pažeidžia „įtraukimas į bendraautorius asmenų, nedalyvavusių atliekant tyrimus ir rengiant publikaciją“ (12.6 papunktis).

Aiškinamajame akademinio sąžiningumo terminų žodyne⁶ nurodyta, kad pernelyg mažai ar visai prie kūrinio sukūrimo neprisidėjusio asmens įtraukimas į bendraautorius, yra dovanotoji bendraautorystė.

Tyrimo metu nustatyta, kad nėra pagrindo docentą pripažinti publikacijos bendraautoriumi pagal jo ir studento nurodytus veiksmus.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad kai publikacija yra publikuota mokslo žurnale, docentui tai suteikia pranašumą kitų kolegų atžvilgiu atestacijų universitete metu, dalyvaujant konkursuose dėl pareigų, teikiant paraiškas Lietuvos mokslo tarybai ir kt. Docentas, publikacijoje nurodytas kaip autorius, nors juo nėra, įgijo nesąžiningą pranašumą, kuris lėmė nesąžiningą konkurenciją ne tik KTU, bet ir kitose mokslo ir studijų institucijose.

Vadovaujantis Studentų registro 2019 m. liepos 3 d. duomenimis, studentas magistrantūros studijas KTU baigė 2019 m. sausio 25 d. ir šiuo metu nestudijuoja; Pedagogų registro 2019 m. liepos 3 d. duomenimis, universitete / kolegijoje nedirba, todėl studento veiksmai, susiję su publikacijos publikavimu, pranašumo dėl publikacijos publikavimo mokslo žurnale kitų akademinės bendruomenės narių atžvilgiu ir nesąžiningos konkurencijos požiūriu, nėra aktualūs.

Atsižvelgiant į tai, kad vadovaujantis ATGTĮ, docentas nelaikytinas publikacijos bendraautoriumi, į tai, kad studentas ir docentas Kolegijai pateikė klaidinančią informaciją dėl docento indėlio rengiant publikaciją ir vadovaujantis Kodeksu, nustatyta, kad:

1) docentas ir studentas žinodami, kad rengiant publikaciją docento autorinio indėlio iš esmės nėra, todėl docento nurodymas publikacijos bendraautoriumi yra laikytinas dovanotąja autoryste, pažeidė Kodekso 12 punktą ta apimtimi, kurioje nustatyta, kad „įtraukimas į bendraautorius asmenų, nedalyvavusių atliekant tyrimus ir rengiant publikaciją“ pažeidžia nuostatą, kad „mokslinė veikla Universitete grindžiama sąžiningo tyrimo ir tiesos siekimo idealais“;

2) docentas pažeidė Kodekso 3.8 papunktį KTU sudarydamas nesąžiningos konkurencijos sąlygas, kurios kilo dėl docento įgyto pranašumo akademinės bendruomenės narių atžvilgiu dėl publikacijos publikavimo mokslo žurnale;

3) docentas ir studentas pažeidė Kodekso 3.3 papunktį sąmoningai Kolegijai teikdami klaidinančią informaciją, susijusią su publikacijos rengimo aplinkybėmis.

⁶ Tauginienė, Loreta, Inga Gaižauskaitė, Irene Glendinning, Julius Kravjar, Milan Ojsteršek, Laura Ribeiro, Tatjana Odiņeca, Franca Marino, Marco Cosentino, Shivadas Sivasubramaniam ir Tomáš Foltýnek. *Aiškinamasis akademinio sąžiningumo terminų žodynas* [Glossary for Academic Integrity]. Atnaujinta versija, 2018 m. spalio. Vertė Loreta Tauginienė ir Inga Gaižauskaitė. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2019.

Kontrolierius, išanalizavęs ir įvertinęs pateiktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 17 straipsnio 11 dalies 1 punktu,

n u s p r e n d ė:

informuoti pranešėją, Kauno technologijos universitetą ir Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją apie asmenis, padariusius akademinės etikos pažeidimus.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, 01102, Vilnius) per vieną mėnesį nuo šio sprendimo įteikimo datos.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierė

Loreta Tauginienė